

JELEN ÉS TÁVLAT

Szerkesztőségünk kérdésekkel fordult Dima professzorhoz, a bukaresti „George Călinescu” Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Intézet igazgatójához, amelyekre a neves román irodalomtörténész készségesen válaszolt. A kérdések és válaszok az intézet munkáján túl az egész romániai irodalomtudományra vonatkoznak.

— *Ismeretesek azok az eredmények, amelyeket a román irodalomtörténetírás a távolabbi és közelebbi múlt örökségének újraértékelése és különösképpen a két világháború közötti irodalom tudományos feldolgozása terén elért. Melyek az Ön által vezetett „George Călinescu” Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Intézetben az utóbbi évek legjelentősebb eredményei, s mi várható a jövőben, a megnövekedett eszmei-szakmai igényesség jegyében?*

— **A Társadalom- és Politikai Tudományok Akadémiájához tartozó „G. Călinescu” Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Intézet fő feladata,** amint azt neve is mutatja, éppen az irodalmi örökségnek az Önök kérdésében is megfogalmazott újraértékelése. Következésképpen erre kellett összpontosítanunk minden erőfeszítésünket. Hogy tehát konkrétan és tömören szóljak, röviden végigtekintem e téren elért eredményeinket.

Mostanáig négy kötetnyi kiadatlan irodalmi dokumentumot és kéziratot jelentettünk meg a román irodalom minden korszakából, de főként a XIX. és XX. századból, természetesen megfelelő jegyzetek és kommentárok kíséretében. Most dolgozunk a régi román irodalom történetének analitikus bibliográfiáján, amely az 1920-ig terjedő anyagot foglalja magában, s ugyancsak készül az utóbbi két évszázad legjelentősebb román íróinak munkásságát felölelő bibliográfia. E munkák tulajdonképpen az információs osztály munkakörét alkotják. Ezek alapján készülnek majd el a jövőendő irodalomtörténetek.

Intézetünk gondozásában, az intézet igazgatójának szerkesztésében készült el a román irodalomtörténet kézikönyvének (*Istoria literaturii române*) második, 840 oldalas kötete, amelyet az Akadémia adott ki még 1968-ban. E mű következő köteteit már más munkaközösségek készítik, s felelőseik is intézetünkön kívüliek. A román irodalmi örökség problémáival foglalkozik az Ovidiu Papadima szerkesztésében 1969-ben megjelent kötet, a *Studii de istoria literaturii române* (Rómán irodalomtörténeti tanulmányok) is. Különleges figyelmet szenteltünk az irodalmi folyóiratok történetének; így készült el és jelent meg a régi Irodalmi Könyvkiadónál, Paul Cornea szerkesztésében, a *Revistele literare din secolul al XIX* (A XIX. század irodalmi folyóiratai) című munka. Ezenkívül külön munkacsoport dolgozik a román irodalmi osztály keretében a századvég folyóiratainak felmérésén, s egy másik — amelyet Marin Bucur, az intézet tudományos titkára irányít — már el is készült egy tanulmánykötettel a Román Kommunista Párt által kezdeményezett, irányított két világháború közötti folyóiratokról.

Természetesen itt kell megemlítenünk az egyetemes és összehasonlító

irodalomtörténeti osztályt, amely már több éve kutatja *Az európai irodalmi irányzatok és kapcsolataik a román irodalommal* témát. E munka vezetői I. C. Chițimia és Stan Velea, az intézet osztályvezetői.

Allandóan foglalkozott az irodalmi örökség kérdéséhez kapcsolódó témákkal a *Revista de istorie și teorie literară*, a Társadalom- és Politikai Tudományok Akadémiája Művészet-, Irodalomelméleti és -történeti Osztályának folyóirata; az 1962—1970 közötti időszakban nyolc, negyedévi füzeteket magába foglaló kötet jelent meg.

Az irodalmi örökség megbecsülése jutott kifejezésre azon a tudományos ülészen is, amelyet 1971. március 18-án tartottunk, s amelynek keretében — az összes egyetemek román irodalomtörténeti tanszékeinek hozzájárulásával — előadások hangzottak el az irodalmi örökség elméleti kérdéseivel, valamint azokkal az eredményekkel kapcsolatban, amelyeket a különböző irodalomtörténeti korszakok újraértékelése terén (a régi irodalomtól egészen a modern irányzatokig) elértünk. Ugyancsak nagy figyelmet szenteltünk a két háború közötti irodalomnak, amelyről Constantin Ciopraga iași-i egyetemi professzor külön előadást tartott. Az irodalmi hagyomány értékelésének alkalmi voltak intézetünkben az évfordulók és megemlékezések is, amelyek Ibrăileanu, Iorga, Călinescu, Eugen Lovinescu művéhez kapcsolódtak, hogy csak a legutóbbi évben lezajlottakat említsem.

Ezeket a munkákat természetesen a jövőben is folytatjuk, mégpedig elmélyültebben, a megnövekedett eszmei igényesség új léghőmérsékletében.

— *Az utóbbi időben az összehasonlító irodalomtörténet rohamos fejlődésének lehettünk tanúi; Tudor Vianu művét folytatva, Ön az ilyen irányú hazai kutatások egyik ösztönzője. Milyen kutatási lehetőségek és milyen feladatok vannak ezen a téren? Milyen nemzetközi akciókban vesz részt az Ön vezetése alatt álló intézet?*

— Tudor Vianu akadémikus, akinek eltávozását mélyen fájlaljuk, valóban az összehasonlító irodalomtudomány megalapítója volt nálunk, abban a tudományos értelmezésben, amelyet e tudományágról alkotunk, de a román komparatiztika története tulajdonképpen visszanyúlik az előző évszázad derekáig. Intézetünkben különben elkészült, mégpedig végleges formában, az a történeti áttekintés (egy hatszáz oldalas kötet), amely végigkíséri a hazai összehasonlító irodalomkutatás összes fejlődési szakaszait. Ez a mű néhány hónapon belül meg is jelenik.

Intézetünk az utóbbi években fokozott figyelmet szentelt az összehasonlító irodalomtudománynak; három egyetemes és összehasonlító irodalomtörténeti tanulmánykötetben közzé is tettük kutatóink elmélyült munkájának eredményeit. Ezenkívül az intézet igazgatójának megjelent egy elméleti és programadó munkája: *Principii de literatură comparată* (Az összehasonlító irodalomtudomány alapelvei, 1969), amely felvázolja e tudományág problematikáját és modern értelmezését.

Három országos összehasonlító irodalomtudományi konferenciát is szerveztünk, nemzetközi részvétellel. A legutóbbira meghívtuk Jacques Voisine-t, a Sorbonne professzorát, a Nemzetközi Összehasonlító Irodalomtörténeti Társaság volt elnökét, Sötér István akadémikust, a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem tanárát, a Társaság jelenlegi elnökét, Alekszejev leningrádi akadémikust és Kurt Weiss tübingeni professzort.

Intézetünk küldöttei több nemzetközi összehasonlító irodalomtörténeti kongresszuson vettek részt, így az 1968-as belgrádi és az 1970-es bordeaux-i kongresszuson. (Ez utóbbira készült dolgozataink előzőleg megjelentek a *Revista de istorie și teorie literară* című folyóiratban.)

Most készítjük elő részvételünket az 1973-as kongresszuson, amelynek megrendezésére Kanadában kerül sor.

— *Ismeretes, hogy hazánkban a román szakemberek mellett magyar és német kutatók is dolgoznak; van-e lehetőség arra, hogy nagyobb mértékben bevonják őket az összehasonlító irodalomtörténeti kutatómunkába?*

— Az Önök kérdése a legalkalmasabb időpontban hangzik el. Nemrég kértem fel Csehi Gyula elvtárs útján — aki az Országos Összehasonlító Irodalomtörténeti Bizottság tagja — együttműködésre a magyar és német kutatókat. Az említett hazai komparatiztika-történeti áttekintésben ugyanis külön fejezetet kívánunk szentelni azoknak a hazai magyar és német tudósoknak, akik e tudományág kifejlődéséhez hozzájárultak. Egyébként az Országos Összehasonlító Irodalomtörténeti Bizottságnak Csehi Gyula professzor mellett a szebeni Bernhard Capesius is tagja.

Ezúton is kérünk mindenkit a fokozottabb együttműködésre.

— *A romániai magyar irodalomtörténetírásban az utóbbi években néhány figyelemre méltó próbálkozásnak és teljesítménynek (monográfiák, a romániai magyar irodalom lexikona, a felszabadulás utáni romániai magyar irodalom történeti összefoglalása stb.) lehetünk tanúi. Ezek legnagyobb része egyéni erőfeszítésből született; felvetődik a kérdés, miképpen lehetne ezt az irodalomtörténeti tevékenységet jobban megszervezni és koncentrálni? Az Ön véleménye szerint melyek ebben a vonatkozásban a perspektívák?*

— Természetesen rendkívüli örömmel üdvözlöm a romániai magyar kollégáknak azokat a kutatásait, amelyeket Önök felsoroltak, s amelyek, sajnos, nem eléggé ismertek a mi szakmai köreinkben. Tudom azt is, hogy az Akadémia kolozsvári irodalomtörténeti munkaközösségében a hazai magyar problémákban értékes kutatók dolgoznak. A *Revista de istorie și teorie literară*-ban közöltük is egyes tanulmányaikat, s ugyancsak közöltük Domokos Sámuel budapesti egyetemi tanár tanulmányát a román irodalomra vonatkozó magyar kutatásokról.

Ami e tevékenység ésszerűbb megszervezését illeti, amelyről Önök kérdésükben szólnak, úgy vélem, hogy ennek fejlesztésére az Akadémia kolozsvári irodalomtörténeti munkacsoportjában nyílik lehetőség; e munkacsoportot át kell szervezni, ki kell bővíteni és kitartóan támogatni kell annak érdekében, hogy megfeleljen azoknak a feladatoknak, amelyeknek betöltésére létrehozták.

Szívből köszönöm a *Korunk* szerkesztőségének azt, hogy érdeklődést tanúsított a „G. Călinescu“ Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Intézet munkája iránt, és felkért a fenti tájékoztatásra. Hasonlóképpen őszintén meg kell mondanom, hogy nagyra becsülöm a folyóirat sorozatos akcióit a román irodalom értékeinek és problémáinak megismertetésére és alapos ideológiai elemzésére.